

فصل دوم:

مطالعه فرهنگ

اهمیت مطالعه فرهنگ

امروزه جهان را به واسطه رشد بی اندازه تکنولوژی ارتباطات، دهکده جهانی می نامند و اثر این ارتباطات بی حد و اندازه در زندگی تمام انسان ها آشکار است. اکنون در زمانه ای زیست می کنیم که مرزهای جغرافیایی باعث جدایی مطلق انسان ها نمی شوند؛ انسان های کنونی به راحتی می توانند با هر کسی در هر جایی از جهان ارتباط برقرار کنند که حتی این ارتباطات به دوستی ها و وابستگی های عمیق ختم شود. اکنون انسان ها در مسیر فرهنگ های متنوع ملل دیگر هستند.

تغییر فرهنگ

- اکنون جهان هیچ شباهتی به قرون گذشته و حتی هیچ شباهتی به نیمه اول قرن حاضر ندارد و دستخوش تغییرات زیادی شده است.
- شاهدیم که در بسیاری از فرهنگ ها تغییرات بزرگی در خصوص آداب و رسوم، سنن و... رخ داده است. به طور مثال در کشور ما، منع اشتغال زنان به حضور پر رنگ آنان در عرصه های مختلف اجتماعی تغییر حالت داده است.
- تمامی فرهنگ ها قابلیت تغییر را دارند؛ اما متأسفانه در صورت عدم تعریف سیستمی نظام مند، در برخی حالات باید شاهد نابودی برخی فرهنگ های مناسب باشیم.

فرهنگ-پذیری

- ✓ فرهنگ پذیری را رواج پدیده هایی که در اثر تماس مستقیم و مداوم بین گروه هایی از افراد با فرهنگ های مختلف به وجود می آید، تعریف کرده اند.
- ✓ فرهنگ پذیری را انتقال فرهنگی در حال انجام تعریف می کنند.
- ✓ فرهنگ پذیری به بیان ساده تطابق فرد با جامعه ای است که در آن زیست می کند.
- ✓ «فرهنگ پذیری» به تغییراتی گفته می شود که با گرد هم آمدن جوامعی با سنت های فرهنگی متفاوت پدید می آید.

انتقال فرهنگ

❖ ارتباطات گسترده و رفت و آمد انسان ها به سایر نقاط جهان نقش مهمی بر فرهنگ جوامع از خود باقی می گذارند و این قابلیت را فراهم می نمایند که فرهنگ به جوامع دیگر انتقال یابد.

❖ فرهنگ هایی که باعث ارتقا و حیات بخشی به انسان ها می شوند، دارای منفعت های بسیاری هستند. عناصر فرهنگی مفید باعث رشد و شکوفایی و رونق جوامع می شوند و فرهنگ جامعه را غنا می بخشند.

تداوم فرهنگی

ماندگاری یک فرهنگ تلاش و کوشش مردمی است که آن را سینه به سینه و نسل به نسل منتقل کرده و به نسل حاضر در عصر حاضر رسانده اند. مفهوم تداوم فرهنگی در مورد مللی که در جهان به عنوان ملل تمدن ساز، تاریخ ساز و فرهنگ ساز شهرت دارند، بیشتر ملموس است. شبیه بسیاری از عناصر فرهنگی کشور ما.

تداوم فرهنگی نیاز به هویت افراد جامعه دارد؛ یعنی اگر افراد جامعه آن فرهنگ را بخشی از هویت خویش ندانند، آن عنصر فرهنگی تداوم نخواهد داشت.

تهاجم و شیخون فرهنگی

✓ تهاجم فرهنگی یعنی برنامه ریزی برای حمله به باورها، اعتقادات و ارزش های یک ملت.

✓ بازبینی حوادثی که در سال های اخیر از سوی بیگانگان در کشورهای اسلامی به وقوع می پیوندد،

همه و همه مؤید این است که برنامه ای وسیع و همه جانبه در کار است تا با توسل به انواع روش

ها و این بار با بهره گیری از امکانات وسیع رسانه های جمعی، تهاجمی فرهنگی و گسترده علیه

اسلام و مسلمانان صورت پذیرد.

تهاجم و شیخون فرهنگی

✓ شیخون فرهنگی یعنی تهاجمی که شما اصلاً متوجه آن نباشید و به یکباره در غفلت کامل و به شکلی ناجوانمردانه توسط دشمن صورت پذیرد. یعنی ابرقدرت ها با کمک کلیه وسایل، فناوری و اطلاعاتی حتی امواج به راحتی در خانه های ما وارد می شوند و با صوت و تصویر، نوشتار، هنر، ورزش و حتی علم ما و فرزندانمان را تحت تأثیر قرار می دهند و با اهداف سیاسی، فرهنگی و تبلیغی در صدد متزلزل کردن فرهنگ خودی و سنتی کشورهای جهان سوم به خصوص کشورهای مسلمان برمی آیند.

اثرات توسعه رسانه بر فرهنگ

هر تحول و نوآوری صنعتی بسان سکه ای دوروست که هم دارای جوانب منفی و هم مثبت است که البته در گروه های مختلف اجتماعی، دارای اثرات متفاوتی است ولی آنچه که مسلم است، ارتباط مستمر با رسانه ها به خصوص رسانه-های تصویری علاوه بر تأثیرات مخرب اخلاقی، فکری و فرهنگی، آثار زیان بار و جبران ناپذیری در سیستم دماغی، قدرت تخیل، مکانیسم تعقل، استنتاج و حافظه، تداعی معانی، بازشناسی و دیگر کنش های مغزی از جمله مسائل عاطفی و احساسی بر جای می گذارد.

بایدها و نبایدهای رسانه-ای

برای مقابله با یک جریان، باید هم جامعه و هم فرد تقویت و مجهز به ابزارهای لازم گردند. ارگان هایی که می توانند موجبات عکس العمل مطلوب انسان و جامعه را در برخورد با تنش های اطلاعاتی تضمین کنند:

- خانواده
- نظام آموزشی
- ارگان های مذهبی و نهادهای تربیت اخلاقی و فرهنگی
- ارگان های قضایی
- احزاب و دستجات کوچک و بزرگ سیاسی، فرهنگی، هنری و نظایر آن

دین و رسانه

با وجود تغییر و تحولاتی که به صورت برق آسا در حال انجام است باید روش های تربیتی در مسائل مذهبی نیز به کلی متفاوت از گذشته اعمال شود. باید مذهب را در کنار مقوله هایی دیگر که جوان را به سوی خود می کشاند در نظر گرفت. باید شورآفرینی، جاذبیت، نشاط روحی و روانی و مبانی عملی، عقیدتی و علمی مذهب را چنان که از متن و بطن تفکر و نظام اسلامی برمی خیزد، با گشاده رویی و مهربانی و بهره مندی از تمامی اصول روانی و با برخورداری از نظری فراخ و بلند و انعطاف پذیر به جوان عرضه کرد.

رسانه در مقابل رسانه

❖ برای مقابله و مبارزه با یک هجوم فرهنگی باید به سلاح های کارآمد و مطابق با تکنولوژی روز مجهز بود و بهترین سلاح دفع زهر، پادزهر آن است. از همین روست که می توان از رسانه برای مقابله با تهاجم ویرانگر رسانه مدد گرفت.

❖ ابزارهایی که امروزه پیام رسان و سازنده افکار و عقاید انسان ها هستند و در مقیاس جمع و جامعه عمل می کنند؛ رسانه های نوشتاری همچون کتاب، روزنامه، مجله و فصلنامه و در مقیاسی به مراتب گسترده تر، رسانه های سمعی و بصری مانند رادیو، تلویزیون، اینترنت، سینما، تئاتر و کامپیوتر هستند.